

**ABDUHALILOVA NAFISAXONNING FORTEPIANO SOZINING KELIB
CHIQISHI VA IJRO MAHORATI**

*Andijon viloyati Andijon tumani
7-Musiqaga ixtisoslashtirilgan maktab
Internati Fortepiano yo`nalishi
Fortepiano o`qituvchisi
Abduhalilova Nafisaxonning yozgan maqolasi.*

ANNOTATSIYA: Men Abduhalilova Nafisaxon Abdulaziz qizi. Uzoq yillardan buyon shu sohada faoliyat yuritaman. Shu faoliyatim natijasida, o`quvchilarga fotepiano ijrosidagi tez va oson ijro usullari haqida ham tushunchalar berilgan. Ushbu maqolada men Fortepiano cholg`u asbobining tarixi hamda takomillashuvi haqida yoritilib berishga harakat qildim.

Kalit so`zi: Klavisin, tor, mediator, monoxord, harrak, klaviatura, royal, klavitsimbal, chembalo, virdjinhel, diapazoni, quticha.

**THE ORIGIN AND PERFORMANCE SKILLS OF FORTEPIANO
BY ABDUHALILOVA NAFISAKHAN**

*Andijan district, Andijan region 7th
specialized school of music Direction
of Internati Fortepiano Fortepiano teacher
Article written by Abduhalilova Nafisakhan.*

ANNOTATION: I am Abduhalilova Nafisakhon Abdulazizovna. I've been working in this field for many years. As a result of this activity, the students were also given insights into the quick and easy methods of playing the fotepiano. In this article, I have tried to shed light on the history and development of the Fortepiano instrument.

Keyword: Claviolin, String, Mediator, Monochord, Harrak, Keyboard, Royal, Clavitrimal, Chembalo, Virdjinhel, Range, Box.

Происхождение и исполнительские навыки фортепиано

Абдулиловой Нафисахан

Район Андижан, регион Андижан

7-я специализированная школа музыки

Режиссура Интернати Фортепиано Учитель

фортепиано Статья, написана

Абдухалилова Нафисаханом.

АННОТАЦИЯ: Я Абдухалилова Нафисахан Абдулазизовна. Я работаю в этой сфере уже много лет. В результате этого занятия ученики также получили представления о быстрых и простых методах игры на фортепиано. В этой статье я попытался пролить свет на историю и развитие инструмента фортепиано.

Ключевое слово: Клавиролна, струнная, медиатор, монохорд, харрак, клавишные, роял, клавитримбал, чембало, вирджинхель, диапазон, коробка.

Fortepiano cholg`u asbobining kelib chiqish tarixi juda qadim zamonlarga borib taqaladi. Qadimgi Yunonistonga borib taqaladi. Dastlab monoxord deb nomlangan 1 torli yog`och ustiga tortilgan tor ijrosida insonlar musiqa ovozin kashf qilishgan. Keyinchalik bu 1 tor 2 tor va undan ham ko`payib brogan. Ovozlar ham turlicha chiqa boshlagan insonlar ovozlar bilan shunday tarzda tanishib keyinchalik takomillashib borgan. Bu torlar qutichaga siljimaydigon harraklar yordamida ovoz sifati yanada yaxshiroq va sifatliroq chiqqani uchun yana bir siljiydigon harrak ham kashf qilishgan va unda ham ovoz sifati boshqacha bo`lganligi tufayli u orqali ovoz baland pastligi mo`tadillashgan. Vaqtlar o`tib bu chog`u asboblari yanada takomillashib (mediator) bilan bazida esa urib chalinadigon bolg`achalar yordamida ajoyib takrorlanmas tovushlar ijro qilingan. Asrlar o`tib takomillashib bordi. Quti kattalashib to`g`ri burchakli holatga keladi va tor tomonga klaviatura joylashtiriladi. Endi ijtoji klavishni bosib chomadigon bo`ldi. Unda qoplangam metal plastinkalar torlarni tiragan holda tovush hosil qila boshlagan. Bu cholg`u asbobi klavikord deb

nomlangan. Klavikord cholg`u asbobi XII asrda paydo bo`lib, 5 asr davomida bir qancha davlatlarda uni ustalar har xil kattalikda yasaganlar va keyinchalik uni diapazoni kattalashib, takomillashib kuchli tovushlar vas hu qatorda kuchsiz tovushlar ham diapason jihatdan kattalashadi. Vaqt o`tib klaviakkordda bir necha klaviatura joylashtirilib uning hajmi ham kattalashadi. Bu hatti harakatlar ovozni kuchayishiga hizmat qila olmadi. XVII asrda Fransiyada pastki oq klaviaturalar qora daraxtdan qora rangda , yuqoridagilari oq rangda bo`lib cholg`uchiga noqulaylik tug`dirgan. Chunki ijrochi klaviaturadagi qora rangda klavishlarni yaxshi ajrata olmasdi. Keyinchalik klaviaturadagi ranglar hozirgidegigek ko`rinishga keltirilgan, ya`ni, oq klavishlar pastga qora klavishlar esa tepaga joylangan. Klavikord bilan bir vaqtda unga o`xshash yana bir klavishli cholg`u asbobi taraqqiy eta boshlaab, u har xil: klavitsimbal, chembalo, virdjinhel klavish kabi nomalar bilan atalar edi. Ohirgisi juda keng tarqalib boshqa har xil ko`rinishdagi shunaqa chog`u asboblarini bir umumiy nom bilan atalishiga olib keladi. Klavikorddan farqli klavisinda torlar har xil uzunlikka bo`gan va o`zgacha shakli ko`rinishli royal cholg`u asbobi ko`rinishiga o`tadi. Takomillashgan klavesin odatda ikkita manuolga ya`ni ikkita klaviatura va pedalga ega bo`lgan. O`zining chegaralariga imkoniyatlariga qaramasdan klavesin yuqori registrda jarangli tembr obertonlarga mos baslar kabi ajoyib sifatlarga ega bo`lgan. XVI asrga kelib milliy maktablarning paydo bo`lishi keyingi avlod kompozitorlariga tayanch bo`lgan an`analarning yaratilishiga olib kelgan. Hozirda fortepianoni juda ko`p turlarini uchratish mumkin ular elektronni variantlarida ham juda samarali qilib ishlangan. Uning har bir ijrosida ovozlarni tabbiy eshitilayaotganga o`xshaydi.

Ilk bor bu asbobni chalish istagidagi o`quvchilarga bu juda oson va juda chiroyli eshitiladi. Lekin ijro qilish qonun qoidalari va juda ko`p mehnatlar ko`p o`quvchilarni bu istakni amalga oshirolmaydigondek his qila boshlaydi. To`g`ri har bir ishni o`ziga yarasha zaxmati bo`ladi shuning uchun ham izlanishdaan harakatdan charchamanglar.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

- 1.Martinov. I. “Istoriya zapadnoe yevropeyskoy muziki”
- 2.Levik.B. “Muzikalnaya literature zarubejnix stran”
- 3.Uz.wikipedia. Org/wiki/Fortepiano